

Vlag!

Nr 8, april 2011

Voortzetting van Vexilla Nostra (1966) Vlaggenlijn (1998)

Periodiek van het Vlaggenmuseum Nederland, Vlaggenpark 25 Rotterdam en de
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVV)

Vlaggen bij vreugde en verdriet

Krijgsmachtvlaggen:
Niet zo uniform

Vlag van Compassie

**Turkije versterkt zijn band met
Rotterdam**

*Nederland in 2013 centrum van
vlaggenkundige wereld*

Vlaggenkundige Jos Poels aan het woord

“Toen tante Beth, een tante van mijn moeder, naar het bejaardenhuis ging, mocht ik meehelpen de zolder van haar huis op te ruimen. Daarbij kwamen twee Gouda’s Roem boekjes met plaatjes van vlaggen te voorschijn. Als 8-jarig jongetje keek ik gefascineerd naar al die kleuren en figuren”. En zo is de belangstelling voor vlaggen bij Jos Poels begonnen. En niet meer geëindigd.

Door HANS HORSTING

Jos komt uit Horst (Noord-Limburg, 1957) maar woonde in allerlei plaatsen in Nederland en tegenwoordig

Vlaggendag 2011
18 juni in Harlingen

Op zaterdag 18 juni 2011 organiseert de NVvV de Vlaggendag 2011 in de mooie Friese stad Harlingen. Plek van samenkomst is het Hannemahuis, centrum voor Harlinger cultuur en historie.

Naast de Algemene Ledenvergadering zal de dag onder andere bestaan uit museumbezoek en interessante lezingen over vlaggen en wapens. Niet alleen vlaggenkundigen, maar alle geïnteresseerden zijn welkom in Harlingen, zoals onze ‘verwanten’ de wapenkundigen van de Afdeling Heraldiek van de NGW. Plan deze dag alvast in uw agenda! Binnenkort ontvangt u alle nodige informatie over de Vlaggendag, samen met de stukken voor de ALV.

in Doetinchem waar hij journalist is voor het supermarktnieuwsblad Distrifood.

Na de ‘plaatsjesboeken’ van de tante ging Jos als jongen vaak naar de bibliotheek om steeds weer boekjes over vlaggen te lenen en te lezen, in atlanten te snuffelen naar vlaggen van allerlei landen. Op de middelbare school gingen zijn spreekbeurten natuurlijk over vlaggen. Op zijn zeventiende kocht hij van zijn spaargeld voor f 50,- het *Spectrum Vlaggenboek* waar hij de naam van onder anderen de Nederlandse vlaggenkundige Sierksma tegenkwam.

Hij kreeg steeds meer belangstelling voor de “verhalen achter een vlag”: waarom ziet die er zo en zo uit; wat zit daar voor stuk historie in verwerkt? Jos ging de journalistiek in en schreef ook vlaggenverhalen. Hij kwam in contact met de “beroepsverzamelaar” Whitney Smith (schrijver van eerdergenoemd *Spectrumboek*) van *Flag Research Center* in de USA en met William Crampton van het *Flag Institute* in Engeland. Dat resulteerde in een driejarige commerciële functie bij het *Flag Institute*. Door de concurrentie van de digitale informatievoorziening verdween die commerciële afdeling en Jos kwam terug in de Nederlandse journalistiek. Maar hij behield zijn belangstelling voor en grote kennis van vlaggen. Hij speelde een belangrijke rol in de *Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde*, was lange tijd eindredacteur van *Vexilla Nostra*, het blad van deze vereniging en schreef daarin veel artikelen; hij probeerde *Vexilla Nostra* zelfs om te vormen tot een “echt” vlaggentijdschrift

FOTO: TON VAN VLIET

maar daar was de tijd toen nog niet rijp voor. Voor zijn vele internationale werk werd hij benoemd tot ‘Fellow’ van de *Fédération Internationale des Associations Vexillologiques (FIAV)*. Hij schrijft af en toe in *Vlag!* en werkt aan

een boek over de historie van de Nederlandse vlag. Zijn ongebreidelde vlaggenbelangstelling blijkt ook uit zijn zoek-

tocht naar de wettelijk basis waarop vele nationaliteitsvlaggen gebaseerd zijn. “Graven, zoeken, vinden” zoals hij het omschrijft. We zullen ongetwijfeld nog veel van Jos zijn graafwerk horen en lezen. “Tijdens het 25ste International Congress of Vexillology in augustus 2013 in Rotterdam zal ik graag een paper presenteren over de Nederlands-Indische vlaggen”, aldus een enthousiaste Jos Poels die met recht als ‘vlaggenkundige’ te boek mag staan.

Jos Poels is schrijver van o.a. *Prisma vlaggenboek*, 1990 (hierboven afgebeeld) en *Provinciaal vlagvertoon*, 2008, een uitgave van Stg Vlaggenmuseum Nederland.

Vlaggen van de krijgsmacht delen

Niet zo uniform

Er zijn voor de krijgsmacht delen vlaggen ontworpen die binnen de huisstijl van de rijksoverheid passen. En minister Hans Hillen strijkt op Plein 4 de Rijksoverheids (RO)-huisstijlvlag – door een aantal officieren als de ‘Albert Heijnvlag’² aangeduid – en hijst de Nederlandse op zijn ministerie.

Door THEUN OKKERSE

Om iets meer te weten te komen over het vlaggebruik op het pand van het Ministerie van Defensie en de speciale vlaggen heb ik per mail contact opgenomen met een beleidsmedewerker en die antwoordde:

“De krijgsmacht delen nemen een aparte positie in binnen de rijkshuisstijl. De symbolen die zij voeren waarborgen een eeuwenoude traditie die de uniekheid van de krijgsmacht belichaamt en die aansluit bij internationale militaire tradities. Op basis daarvan is een concept ontwikkeld dat is gebaseerd op de rijkshuisstijl, maar waarin de traditionele emblemen en de kleuren van de krijgsmacht delen behouden blijven. Zij presenteren zich met een oranje lint waarin het eigen onderdeelseembleem is geplaatst. De kleur oranje verwijst naar het Koningshuis.” [...]

[Het ontwerp bureau Total Identity heeft binnen de RO huisstijlrichtlijnen de vlaggen van de krijgsmacht vormgegeven. Zij waren ook verantwoordelijk voor de huisstijl van 2001. ThO]

[...] “De vlaggen van de krijgsmacht delen zijn qua vormgeving gebaseerd op de uitgangspunten van de rijksvlaggen: formaat, vlakverdeling, plaats van het logo zijn allen gelijk.

Het Ministerie van Defensie heeft zich gecommitteerd aan de rijkshuisstijl – of een variant daarvan voor de krijgs-

macht delen. We zijn echter ook een organisatie waarin historie en traditie een belangrijke rol hebben. De Nederlandse vlag wappert op alle militaire complexen en de Minister van Defensie heeft aangegeven de vlag ook op het departement te willen voeren.”

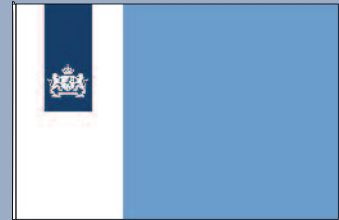
In de briefing van 2009 staat over de toepassing van de huisstijl op de krijgsmacht het volgende: ‘... toont met de aangepaste logo’s haar onlosmakelijke verbondenheid met Nederland...’ Minister Hillen heeft blijkbaar andere ideeën over wat de verbondenheid van het leger met Nederland verbeeldt.

“U schrijft dat de Nederlandse vlag op alle militaire complexen wappert. Toch is er een periode geweest dat de vlag van de Rijksoverheid op het ministerie te zien is geweest. Waarom ging men toen voorbij aan de historie en traditie? Had dit wellicht te maken met het feit dat de minister [Eimert van Middelkoop] uit het vorige kabinet kwam die de RO-huisstijl heeft ingevoerd?”

“De rijkshuisstijl is binnen Defensie op 11 januari 2010 ‘live’ gegaan met als symbolisch actie het hijsen van de rijksvlag³ op het dak van Plein 4, het ministerie van Defensie. Het ministerie is geen militair complex. Minister Hillen heeft aangegeven de Nederlandse vlag in top te willen, omdat dit in lijn ligt met het vlagprotocol op militaire complexen”.

“Kunt u aangeven wanneer de speciale krijgsmachtvlaggen gebruikt worden?”

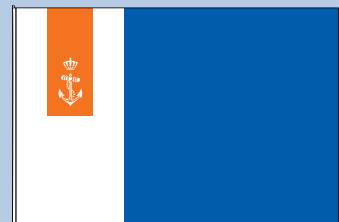
“Binnen Defensie wordt nader bekeken hoe de rijksvlaggen voor de krijgsmacht delen passen binnen het vlagprotocol en in welke gevallen zij dus gebruikt worden. Daarover kan ik op dit moment

Rijksoverheid

VLAGGEN VAN DE NEDERLANDSE KRIJGSMACHTDELEN

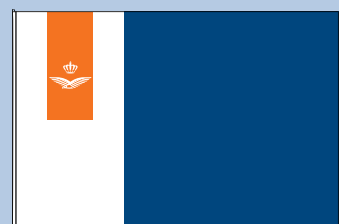
1 januari 2011

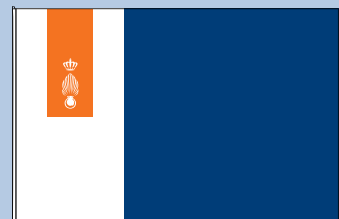
Koninklijke Marine
PMS 152c en 286c

Koninklijke Landmacht
PMS 152c en 3302c

Koninklijke Luchtmacht
PMS 152c en 541c

Koninklijke Marechaussee
PMS 152c en 654c

geen uitsluitel geven. Het ligt echter in lijn der verwachting dat bij aangelegenheden met een ceremonieel karakter de traditionele vlaggen worden gebruikt en dat de rijksvlaggen meer dienen als aankleding van evenementen zoals open dagen.”

Van dat antwoord werd ik niet veel wijzer. Gelukkig staat er op de website van van Defensie het volgende:

[...] II. Gebruik en aanvraag krijgsmachtdeelvlag

Op alle militaire complexen, waar dagelijks de Nederlandse vlag is gehesen, mag tevens de vlag van het krijgsmachtdeel worden gehesen. Deze vlag wordt direct na de Nederlandse vlag gehesen en direct voor de Nederlandse vlag weer neergehaald als tegelijkertijd hijsen en neerhalen niet mogelijk blijkt. De afmetingen dienen gelijk of kleiner te zijn dan de Nederlandse vlag. De krijgsmachtdeelvlag mag ook bij publiekspresentaties buiten de militaire objecten worden gebruikt.

De krijgsmachtdeelvlaggen zijn opgenomen in de vlaggencatalogus. Het is toegestaan de oude krijgsmachtdeelvlag te gebruiken; echter alléén op militaire complexen. [...] 4

Het is opvallend dat ook de oude – dus die van vóór 2001 – krijgsmachtdeelvlag gehesen mag worden. Duidelijk is dat vlaggen bij de krijgsmacht een echt andere betekenis hebben dan de invoerders van de huisstijl wellicht hebben gehoopt.

Eigenaardig is ook dat hoewel er nu één symbool voor de gehele krijgsmacht bekend is (de vier overelkaarliggende zwaarden) dit niet resulteert in één vlag. Daarmee zou het aantal RO-vlaggen op twee in plaats van vijf komen.

‘Het logo van de Nederlandse Krijgsmacht is onlangs aan de set toegevoegd om een samenwerking tussen twee of meer krijgsmacht delen tot uitdrukking te brengen, conform de wijze waarop dat in de rijks huisstijl gaat bij een samenwerking tussen meerdere departementen. Het wordt niet op vlaggen toegepast.’ aldus de beleidsmedewerker van het Ministerie van Defensie.

Dat defensie zijn naam eer aan doet is te zien bij de huidige huisstijlvlaggen. Alle onderdelen hebben ongewijzigde vignetten in de oranje paal staan. Deze kwamen ook al voor op de defensie-huisstijlvlaggen van 2001. *Afb.1* Waarom nu niet is gekozen voor het in een stijl gelijk-trekken van de onderdeel-symbolen blijft de vraag. Alleen de kroon was al in 2001 gelijk voor de vier onderdelen.

Als je de kroon op het ‘rijksbrede’ (één huisstijl voor de rijksoverheid) logo vergelijkt met die die defensie gebruikt is het verschil in stijl goed te zien. De een concreet (sober) en de ander licht versierend (ornamenteel) *Afb.2*.

Nu ik toch bezig ben: het verschil in de leeuwen van het RO-logo en die van de landmacht is ook opvallend. En eerlijk gezegd vind ik de voortvarende leeuw

Op het Ministerie van Defensie in Den Haag wordt sinds het aantreden van minister Hans Hillen de Nederlandse vlag weer gevoerd.

Afb.1 Links de oude onderdeelvlaggen
rechts die van de Defensie-huisstijl uit 2001

van het RO-logo sterker, atletischer en vitaler dan die van de landmacht, die een beetje lobbijg is, en dan heb ik het nog niet over het florale staarteinde. Beide houden de pijlenbundel vast alsof het een bosje tulpen is.

Wat mij verbaast is dat zelfs binnen deze vier vlaggen er vier verschillende stijlen van ontwerp zich kunnen handhaven. Het 'onklare anker' en de 'ontploffende granaat' zijn ruimtelijk weergegeven figuren, terwijl de 'Nederlandse leeuw' plat te noemen is en de 'biddende valk' het meest gestileerd.

Als je de wijze van afbeelden van leeuwen of ankers bekijkt die er door de tijd zijn geweest, is het verbazingwekkend dat er niet één lijn getrokken is voor de vier onderdelen. Het naast elkaar leggen van de soorten ankers, leeuwen en valken die in de loop der tijd gebruikt zijn, maakt het modebeeld van de dag zichtbaar. Dat is in de vlaggen niet het geval, de stijlperiodes lopen door elkaar.

Dat de RO eenduidigheid in z'n uitingen

wilde aanbrengen is begrijpelijk, en deze operatie is geslaagd te noemen. Dat geldt ook voor de papieren uitingen van het ministerie van Defensie.

Toch moet ik constateren dat dat wat de vlaggen betreft niet gelukt is. Vlaggen hebben voor de meeste militairen een andere betekenis dan voor de doorsneeburger: het is symbool voor alles wat waard is verdedigd te worden. Een 'Albert Heijnvlag' past dan ook niet.

Je kunt je zelfs afvragen of de rijksoverheid niet gewoon de Nederlandse vlag dient te hissen in plaats van de huisstijlvlag, omdat dat het symbool is voor ons allemaal. □

- 1) Theun Okkerse, Rijksoverheid: Alles onder één vlag, *Vlag!* 3, september 2009, p 9-11.
- 2) 'Albert Heijnvlag op dak van Defensie, *De Telegraaf*, 9 april 2010
- 3) Dat is de algemene rijksoverheids vlag zoals beschreven in *Vlag!* 3 en niet één van de hier besproken vlaggen.
- 4) mpbundels.mindf.nl/20_serie/dp_20_10/hoofdstuk_3.htm

In Memoriam

Jarig Bakker

1942 - 2011

Met droevenis hebben wij vernomen dat onlangs op 68-jarige leeftijd ons lid Jarig Bakker is overleden.

Afkomstig uit Friesland, woonachtig in Amsterdam, was hij jarenlang één van de drijvende krachten achter de website **Flags of the World** (FOTW). Hij was daar de eerste redacteur die over de 10.000 webpages verzorgde. Het gaat hier dus om een enorm aantal vlaggen, die hij afbeeldde en toelichtte in de voor hem kenmerkende stijl: vaak met een kwinkslag. Hij heeft veel werk verricht aan de gemeentevlaggen van Tsechië, Slowakije en Polen, overheidsvlaggen in Duitsland en rederijvlaggen van over de hele wereld. Maar voor alles heeft hij een zeer belangrijke bijdrage aan de Nederlandse vlaggenkunde geleverd: hij heeft het voor elkaar gekregen alle Nederlandse gemeente-, waterschaps- en dorpsvlaggen die worden gevoerd of ooit gevoerd zijn in een heldere opzet per provincie te rangschikken, af te beelden, te beschrijven en toe te lichten met vaak een aardige anekdote over de plaats en zijn bewoners. Een zeer belangwekkend werk en een mooie nalatenschap! Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij in 2008 door FOTW werd verkozen tot *Vexilloloog van het Jaar*.

Aardig te vermelden is nog dat hij de internationale vlaggencongressen in York in 2001 en in Stockholm in 2003 heeft bezocht, en wel op de fiets! De NVvV en met name ook FOTW is een markant vexilloloog armer.

Drie eendjes in de nieuwe gemeentevlag van Diemen

Onder de rook van Amsterdam ligt de gemeente Diemen, die nog steeds als zelfstandige bestuurlijke eenheid tegenover de grote buur standhoudt.

Door MARCEL VAN WESTERHOVEN

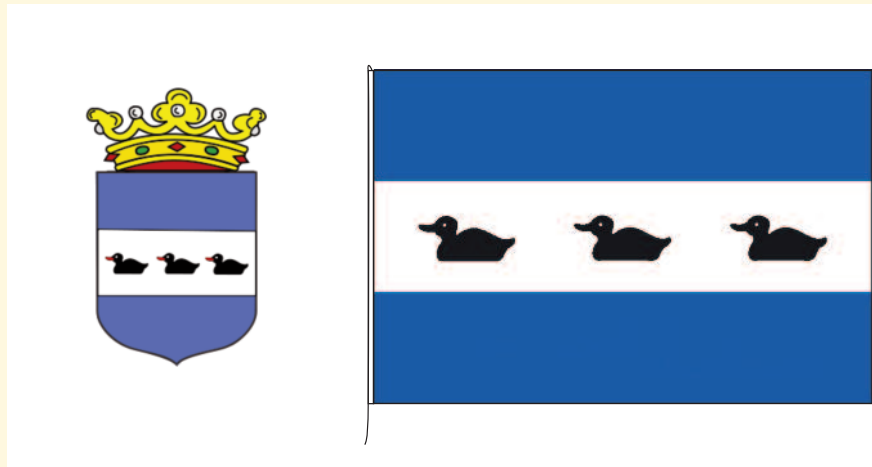
Tot 2009 had Diemen geen officiële vlag, maar gebruikte bij gelegenheid een vlag in drie banen blauw, wit en blauw. Dit beeld kwam overeen met dat van het gemeentewapen, maar dan zonder de drie zwarte eendjes. Het gemeentewapen is blauw met een zilveren dwarsbalk met daarop drie zwarte zwemmende eenden met rode snavels, gedekt door de gebruikelijke gemeentekroon. Over de betekenis van dit wapen is weinig te zeggen. Opvallend is wel dat de trits blauw-zilver/wit-blauw ook is te zien in de wapens en vlaggen van Diemens buurgemeenten Muiden en Weesp, inclusief het voormalige Weesperkarspel. Het lijkt dus een soort streekwapen te zijn. De eendjes zouden kunnen duiden op het dwars door de gemeente lopende water de Diem, waar deze vogels op zijn aan te treffen.

Begin 2009 heeft de gemeente het heugelijke besluit genomen de eendjes uit het wapen in de vlag op te nemen en die officieel vast te stellen. Deze vlag is daarmee veel karakteristieker dan het saaie blauw-wit-blauw, dat bovendien al de gemeentevlag van Almelo is.

Bij raadsbesluit van 29 januari 2009 is de nieuwe vlag vastgesteld met de volgende omschrijving:

“De vlag van Diemen vast te stellen als een vlag met drie horizontale banen, blauw-wit-blauw, met in de middelste baan drie eendjes zoals in het gemeentewapen.”

Het ware beter geweest als men het had verwoord als ‘zwarte zwemmende eenden’ in plaats van ‘eendjes zoals in het

gemeentewapen’. Bovendien klopt er iets niet aan dat ‘zoals in het gemeentewapen’, want anders hadden de eendjes in de vlag rode snavels moeten hebben. Opvallend is ook dat op de gemeentelijke website zowel in het wapen als het logo de eendjes volledig zwart zijn gekleurd.

Het college stelde de nieuwe vlag aan de raad voor omdat de oude vlag een zeer geringe herkenbaarheid had en slechts in beperkte mate aansloot bij het gemeentewapen en het logo van de gemeente. Met de nieuwe vlag heeft Diemen een herkenbaar symbool, waarmee mensen zich kunnen identificeren. Bovendien ligt dit in lijn met het communicatiebeleid om de eendjes als symbool een prominentere plek in de uitingen van de gemeente te geven.

Over de totstandkoming van de nieuwe vlag is nog wel wat interessants te melden. Het college had in zijn raadsvoorstel van 13 januari 2009 de vlag beoogd met in de onder-

ste blauwe baan in het lettertype uit het logo ‘Gemeente Diemen’ in wit.

Gelukkig heeft de gemeenteraad deze misser niet overgenomen en is de vlag zonder tekst aangenomen. Het is verheugend te zien dat bij de meeste raadsleden het gezond verstand overheerste. Hier volgen de veelzeggende commentaren van een paar raadsleden:

“De inwoners van Diemen zijn niet dom. Zij weten echt wel dat het om de vlag van de gemeente Diemen gaat.”
“Een vlag is geen wezenloze bedrukte lap stof en moet derhalve zorgvuldig worden behandeld. Het vermelden van ‘Gemeente Diemen’ op de vlag is betuttelend, belerend en onterecht bij het gebruik van symbolen. Die horen uit zichzelf te vertellen waar ze voor staan.”
“Letters kun je uit de verte toch niet lezen.”

Eén raadslid had zelfs onderzoek gedaan naar de Nederlandse gemeentevlaggen en kwam tot de conclusie dat in Nederland nauwelijks tekst in gemeentevlaggen was te zien.

Zo heeft Diemen dan eindelijk de vlag gekregen die het best bij deze gemeente past. □

(1) Kl. Sierksma, *Nederlands vlaggenboek*, Het Spectrum, Utrecht 1962, p. 56/57

HIJSEN of STRIJKEN ?

Onafhankelijk van elkaar geven in deze rubriek in elk nummer van Vlag! drie deskundigen hun mening over een vlag die hen door de redactie is voorgelegd. Dit moet leiden tot discussie over de criteria waaraan een 'goede' vlag zou moeten voldoen.

Deze aflevering de vlag van de gemeente **Diemen** in Noord-Holland

De identiteit van Diemen

Michel van der Heeden ontwerper bij No Such Company in Rotterdam (op persoonlijke titel)

Voor dat ik aan Vlag! vormgaf heb ik mij nooit verdiept in vlaggen en ze als vanzelfsprekend beschouwd.

Over het algemeen denk ik dat je met een vlag wel kunt zeggen: hoe groter gebied waar het voor staat, hoe eenvoudiger het ontwerp van de vlag. Veel mensen moeten zich ermee kunnen identificeren, wat resulteert in een algemeen ontwerp. En hoe kleiner de bevolkingsgroep – zoals een gemeente, hoe specifiek het ontwerp.

Een vlag staat voor een bevolkingsgroep en creëert een eigen identiteit, waar je trots op kunt zijn. Eigenlijk net als bij de uitstraling van een bedrijf, maar dan op grote schaal.

Vanzelfsprekend, een vlag vertelt een verhaal.

Wat ik zo mooi vind aan gemeentevlaggen is dat je iets terug vindt uit het gemeentewapen of de geschiedenis van de gemeente. Het gemeentewapen is het belangrijkste kenmerk van de gemeente en dat moet naar mijn mening worden doorgevoerd. Het is de basis van de huisstijl of identiteit van de gemeente.

Ik woon zelf in de gemeente Capelle aan den IJssel, waar je de bermen (vissen) uit het gemeentewapen overal tegen komt. Tegenwoordig in een gestileerde vorm, maar nog steeds herkenbaar als de twee vissen uit het wapen.

Als ik de oude gemeentevlag van Diemen (blauw-wit-blauw) bekijk, dan was deze ronduit saai te noemen. Veel te algemeen, zonder iets te vertellen van de historie van de gemeente Diemen. En dat is jammer. Valt er niets te beleven in Diemen?

Het voorstel van b&w is daarentegen precies wat ik mij bij een gemeentevlag voorstel. De eendjes zijn duidelijk afgeleid van het historisch wapen met daar tegenover de moderne typografie. Een goed contrast tussen oud en nieuw. Al had de vlakverdeling wel iets spannender gemogen. Maar dat is gezien door de ogen van een grafisch ontwerper.

Zonder de tekst niet hijsen.

Eendjes maken het verschil

Theun Okkerse
ontwerper en vlaggenkundige

De oude vlag van Diemen had drie banen blauw-wit-blauw en was weinig spectaculair. Door de drie zwemmende eendjes uit het wapen er aan toe te voegen, krijgt het een sterk *couleur locale*. Het vlaggenbeeld is gelijk aan het gemeentewapen. Dat wil zeggen: de elementen zijn gelijk. Blauw, zilveren balk met daarop de drie eenden.

Eenden wekken fijne gedachten op: landelijkheid, gesnater over het water, badderen of gewoon als hoofdgerecht (met oesterzwammen), allemaal heerlijk. Als gemeente kun je je zelf gelukkig prijzen over deze – eeuwenoude – eenden te kunnen beschikken.

Op de site van gemeente Diemen las ik dat de eendjes en de kleuren van de vlag gebruikt kunnen worden door bedrijven en verenigingen in hun uitingen. Dat is zowel sympathiek en slim. Sympathiek, omdat het gul is en slim, omdat het gebruik van de eendjes Diemen als gemeente herkenbaar maakt en dus een veel bredere invloed heeft dan de vlag alleen kan hebben. En omgekeerd bevestigen deze toepassingen de vlag weer.

B&w hadden niet alleen het toevoegen van de eendjes maar ook het opnemen van de woorden 'gemeente Diemen' in de onderste blauwe baan voorgesteld(!). Gelukkig heeft de gemeenteraad daar korte metten mee gemaakt. Daar zaten dus – in dit geval – de verstandige mensen.

Het is eigenlijk heel triest te moeten vaststellen dat b&w (en misschien wel de vormgever van de huisstijl) zo weinig vertrouwen in de visuele kracht van deze vlag had dat men meende die tekst er aan toe te moeten voegen.

Hoe dan ook, de eenden in de vlag kunnen een eigen leven gaan leiden zoals de andreaskruizen van Amsterdam dat ook doen.

Een echte gemeentevlag, dus hijsen.

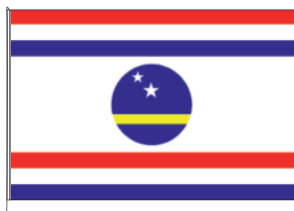
Wat een mooie vlag

Jos Poels
journalist en vlaggenkundige

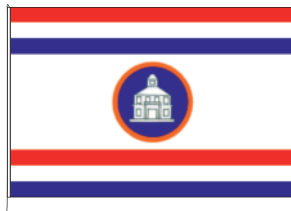
Wat een mooie vlag toch, die Diemen zichzelf heeft aangemeten. Het heeft voor die gemeente onder de rook van Amsterdam wel heel erg lang geduurd voordat er eindelijk een officiële gemeentevlag was. Het resultaat mag er echter wezen. Drie banen blauw, wit en blauw met in de witte de drie zwarte eendjes uit het gemeentewapen. Diemen heeft zichzelf eindelijk verlost van ongeveer dezelfde vlag, maar zonder de zwarte eendjes. Die banenvlag heeft de gemeente heel lang onofficieel gebruikt. Maar die hoort eigenlijk aan Almelo in Twente. Die had die kleuren al in 1948 tot de zijne gemaakt.

Toch was het bijna misgegaan in Diemen. Volgens het oorspronkelijke plan zou op de onderste baan in wit 'Gemeente Diemen' komen te staan. Dat zou een 'nog grotere herkenning geven', aldus het college. Diegene die dat heeft weten te voorkomen, mag wat mij betreft worden voorgedragen voor een koninklijke onderscheiding. Diemen doet ook aan promotie van de Diemense vlag. In het gemeentehuis zijn ze te koop, voor tien euro per stuk.

Gesignaleerd | Nieuwe gouverneursvlaggen

Gouverneur van Curaçao

Gouverneur van St Maarten

Libië

Opstand in Libië. En plotseling verscheen weer overal de vlag van het oude koninkrijk. De rood-zwart-groene vlag werd in 1951 ingevoerd toen Libië onafhankelijk werd. De vlag was gebaseerd op de oude vlag van de sultan van Cyrenaica. Aan deze geheel zwarte vlag met witte maan en ster werden de kleuren rood en groen toegevoegd; rood voor de provincie Fezzan en groen voor Tripolitanie. Tezamen vormden zij de Panarabische kleuren. In 1969 werd, onder leiding van Gaddafi, de republiek uitgeroepen. Libië verenigde zich met Syrië en Egypte in de Federatie van Arabische Staten en voerde de federatievlag: een rood-wit-zwart vlag, aanvankelijk zonder, later met de gouden havik. Toen Egypte in 1977 toenadering zocht met Israël, stapte Libië uit de Federatie en nam een geheel groene vlag aan. Groen, de kleur van de Fatimieden en van Tripolitanie, is de heilige kleur van de Islam.

Zuid-Soedan

De vlag van Zuid-Soedan werd aangenomen op 9 juli 2005, na het Akkoord van Naivasha, die de Tweede Soedanese Burgeroorlog beëindigde. Voorheen was de vlag in gebruik bij de Soedanese Volksbevrijdingsbeweging. De kleuren zouden staan voor het Zuid-Soedanese volk (zwart), vrede (wit), het bloed dat voor de vrijheid is gevloeid (rood), het land (groen) en het water van de Nijl (blauw). De gouden ster, de Ster van Bethlehem, staat voor de eenheid van de staten van Zuid-Soedan. In een referendum werd in januari 2011 voor onafhankelijkheid gestemd; de planning is dat het gebied vanaf 9 juli 2011 een onafhankelijke staat wordt.

Zie ook *Vexilla Nostra* nr. 253, blz. 48 (2007).

Gadaffi's Libië

Libië 1951-1969, sinds februari 2011 gebruikt door de oppositie.

Soedan

Zuid-Soedan

‘RUSSIAN REGIONAL FLAGS’

Onze zustervereniging NAVA (*North American Vexillological Association*) geeft het jaarboek *Raven* uit. Het zestiende nummer van *Raven*, van 2009, heet “Russian Regional Flags; The Flags of the Subjects of the Russian Federation”. Deze absolute aanrader is samengesteld en geschreven door Anne Platoff. Het is geheel gewijd aan de vlaggen van de federale onderdelen van de Russische Federatie. Van de huidige 89 republieken, *krajs*, *oblasts*, *okrugs* etc. behandelt Platoff de officiële vlaggen en wapens of emblemen. Alleen de oblast Pskov heeft nog geen vlag. De nieuwe *kraj* Kamtsjatka, waarvan vlag en embleem in dit nummer van *Vlag!* aan bod komen, had ten tijde van het uitkomen van het boek nog geen symbolen. Voorts beschrijft de schrijfster ook de vlaggen van 7 opgeheven deelgebieden en de 8 vlaggen die vervangen zijn door nieuwe ontwerpen.

Het boek start met hoofdstukken over de bestuurlijke indeling en de ontwerpen. Met name in de analyse van de ontwerpen komt de schrijfster tot haar recht. Achtereenvolgens komen de basispatronen, de kleuren en de symbolen aan bod. De analyse van de symbolen laat goed zien hoe divers Rusland is. Symbolen van Rusland, de tsaren en de adel, religieuze symbolen (christelijk, islamitisch, joods en boedhistisch), planten en dieren, menselijke figuren, geografische symbolen, wapens, gereedschappen en boeken, hemelse objecten, bouwsels en transport, Sovjet erfgoed en culturele symbolen worden achtereenvolgens onder de loep genomen. Bij de culturele symbolen vallen met name de zonnensymbolen en de rendiergeweipatronen in de vlaggen van de deelgebieden met Oeralische bevolkingsgroepen op. —>

Het leeuwendeel van het boek bestaat uit de afbeeldingen en beschrijvingen van de vlaggen van de deelgebieden. Voor zover een wapen of een embleem een directe link met een vlag heeft, wordt die ook besproken. Per deelgebied volgt onder de zwart-wit-afbeelding van de vlag en het wapen of embleem het jaar van aanname, de verhoudingen van de vlag, de ontwerper, een kaartje voor de situering, de hoofdstad en het aantal inwoners, gevolgd door een beschrijving van de vlag en een toelichting op de kleuren en de symboliek. In het middenkatern zijn alle vlaggen en wapens of emblemen nog eens in kleur terug te vinden.

Russian Regional Flags is de aanschaf meer dan waard. Voor het eerst wordt hierin een zeer grondig overzicht van de Russische subnationale vlaggen gegeven. Het wetenschappelijk gehalte en de kwaliteit van de kleurenafbeeldingen zijn hoog. De analyse aan het begin van het boek geeft een absolute meerwaarde. Enig punt van kritiek is de summierere behandeling van wapens van oude steden die in enkele vlaggen voorkomen. Daar had ik graag wat meer informatie over willen hebben. Maar dat is slechts marginaal. □

Russian Regional Flags door Anne M. Platoff is te koop via NAVA. Bestellen doet u door \$ 20,00 plus porti over te maken met een cheque of een postwissel, te betalen aan:

Raven
North American Vexillological
Association
PMB 225
1977 N Olden Ave Ext
Trenton NJ 08618-2193
USA

U kunt het boek ook bestellen en betalen via PayPal. Zie hiervoor onder aan:
www.nava.org/NAVA%20Publications/Raven/ravenv16.htm

De Vlag van Compassie

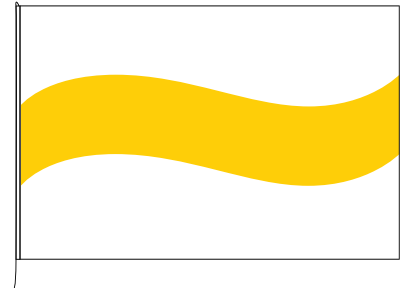
Geen vlag voor een land, een club, een partij of een vereniging maar een vlag die boven alle partijen staat, boven alle politiek en religie, boven alle conflicten en verscheurdheid, dat is de Vlag van Compassie.

Door MARJA BLOEM

In 2002 bedacht en ontwierp kunstenaar Rini Hurkmans de vlag. Wat haar daartoe bracht verduidelijkt ze als volgt: "Voor de zoveelste keer zag ik op de televisie beelden van slachtoffers van oorlog en geweld, en ik voel me dan vaak zo machteloos, het is zo moeilijk een positie in te nemen. Dat wil ik meestal niet eens, maar ik voel me zeer begaan met al die mensen die de dupe zijn. Ik wilde iets bedenken om mijn compassie uit te drukken, een instrument, en zo ben ik in 2002 uitgekomen op een vlag. Een vlag is vaak een uitdrukking of symbool van macht of van een bepaalde politieke overtuiging, zoals de Amerikaanse vlag die je altijd in beeld ziet achter de president. Mijn vlag symboliseert geen macht maar eerder het tegenovergestelde, een universeel gevoel van meeleven met de medemens, een gevoel van empathie....Het moet een universele vlag zijn, van iedereen, niet van één groepering. Daarom koop je wanneer je de vlag aanschaf niet een kunstwerk van Rini Hurkmans maar je koopt de vlag: de Vlag van Compassie."

Hurkmans ontwierp bewust een vlag die nog niet bestond en die er niet is om zijn artistieke kwaliteit maar die wel gebruik maakt van dezelfde taal als al die andere vlaggen. Simpele sprekende vormen, heldere kleur, goede leesbaarheid zijn essentieel.

Midden op een groot wit veld golft een goudgele baan. Wit staat voor reinheid, geweldloosheid en vrede, goudgeel voor levensenergie, menselijke warmte en compassie. Simpele sprekende vorm en kleuren, universeel en niet te linken aan welke politieke opvatting of welke natie

Vlag van Compassie © Unda Foundation

dan ook. Wie deze vlag opsteekt, is onafhankelijk, en onderschrijft het idee van grenzeloos mededogen zonder onderscheid.

De eerste keer dat de vlag werd ingezet was in 2003 bij een demonstratie in Amsterdam tegen de oorlog in Irak. Ook toen al een heikele kwestie en daardoor een uitgelezen moment om de kracht van de vlag te testen. De Vlag van Compassie ging mee om uiting te geven aan het idee dat individuele mensen onder deze toestand lijden, niet als standpunt vóór of tegen Irak.

Om de Vlag daadwerkelijk te kunnen laten 'leven' is de ideële stichting 'Unda Foundation' opgericht. Deze Stichting verkoopt de vlag en de opbrengst gaat niet naar de kunstenaar maar naar een goed doel, in 2009 was dat bijvoorbeeld het Rode Kruis.

De Stichting propageert de Vlag, onder andere via www.flagofcompassion.com, leent de Vlag uit bij bijzondere gelegenheden en schenkt er af en toe ook één weg. Zo werd in 2009 een Vlag aan de Dalai Lama, toen hij een lezing hield in de Europahal in Amsterdam, overhandigd. Als er iemand op de wereld symbool staat voor compassie, dan is het wel de Dalai Lama, die dan ook bijzonder verguld was met de Vlag van Compassie. Voorafgaand en tijdens de pauze van de openbare lezing van HH de Dalai Lama in de Europahal, Amsterdam werd het videowerk Homeland, Part V, Flag Twirler getoond.

De Vlaggen voor het Louvre Museum

De Vlag in Sonsbeek Park in Arnhem

Demonstratie Irak op de Dam van Amsterdam

(onder) Dalai Lama en Part V, Flag Twirler

De Moeders van de Plaza de Mayo die de Vlag ophouden.

Foto's Unda Foundation

In deze videofilm is te zien hoe een vendelzwaaiër het vendelgebied uitvoert en de strijd tussen goed en kwaad symboliseert.

Maar de Vlag wordt vaker ingezet, bijvoorbeeld bij tentoonstellingen en andere speciale gelegenheden. Een voorbeeld is hoe de Stichting Afrikaanse Albino's de Vlag tijdens een feestelijke optocht

ingezet heeft in 2010 te Utrecht. En kort geleden op 9 december 2010 is in Buenos Aires tijdens een conferentie in het kader van de Dag van de Mensenrechten, georganiseerd door *Parque de la Memoria* en de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden, de Vlag overhandigd aan de Moeders van de Plaza de Mayo.

De vlag bestaat uit een editie in twee verschillende maten (100x140 en 50x70) met een genummerd certificaat en een speciale editie in twee verschillende maten in cassette met een genummerd en gesigneerd certificaat. Voor bijzondere gelegenheden worden speciale vlaggen van monumentale afmeting ingezet. Meer informatie en bestellingen bij www.flagofcompassion.com □

Kamtsjatka

Kamtsjatka is een schiereiland in het Russische Verre Oosten. (kaartje) Het is even groot als Frankrijk, België en Luxemburg samen. Het is er enerzijds koud en vochtig, anderzijds zijn de 29 actieve vulkanen van de 160 er bij uitbarstingen gloeiend heet.

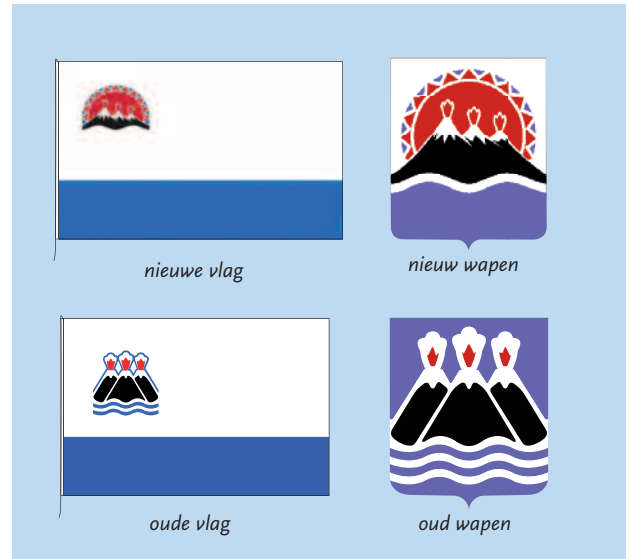
Door WIM SCHUURMAN

Kamtsjatka maakt deel uit van de Gordel van Vuur, de ring van vulkanen rond de Grote Oceaan. Het schiereiland kent ook veel minerale bronnen en geisers. Het bevolkingsaantal loopt terug. In de noordelijke helft van het gebied woont de minderheid van de Koryaken. De bodem bevat de delfstoffen steenkool, goud, mica, pyriet en aardgas. Visserij, houtkap en een groeiende toeristenindustrie zorgen voor

werkgelegenheid, evenals nog de aanwezigheid van veel militairen. Het bestuurscentrum is Petropavlovsk-Kamtsjatski. In Kamtsjatka leeft de grootste groep bruine beren, evenals 240 vogelsoorten en 1200 plantensoorten.

Op 17 februari 2010 werden tijdens de zitting van de wetgevende vergadering van de *kraj* Kamtsjatka wetten betreffende het nationaal embleem, de vlag en het volkslied van de regio aangenomen.

De regering van het gebied had een wedstrijd uitgeschreven om tot officiële symbolen te komen. De heraldische commissie bepaalde dat de voorstellen voor een embleem en vlag van Ivan Tsarkov de beste waren. Het embleem van het gebied Kamtsjatka *Afb.*

nieuwe vlag

nieuw wapen

oude vlag

oud wapen

nieuw wapen toont op een wit golvend doorsneden schild een rij van drie achter elkaar gelegen vulkanen van zwart met besneeuwde toppen van wit, waaruit wit omlinjnde rookpluimen opstijgen van rood voor een oprijzende rode

Vexillology summaries

p 4.

Military Flags – not so uniform

New flags have been designed for the Dutch Armed Services – the navy, army, air force and the military constabulary. The design is similar to the flag of the National Government, the blue ribbon having been replaced by the Royal colour orange and the State coat of arms having made way for the emblem of the armed service. The blue in the fly of the flag has been replaced with the colour of the Armed Service it represents. Just how these flags are to be used is still uncertain as the traditional flags can still be flown at military bases. However, the new flags could be used on public occasions.

The designer, Theun Okkerse, further observed that by combining the old with the new a variety of styles can be utilised in the flags. There is a clear difference between the Crown and Lion depicted in the State flag with that used in military flags. This did present the opportunity for uniformity in standardising the symbols in the flags, but was never utilised.

p 9.

Three small ducks in the flag for the Municipality of Diemen

A council resolution dated 29th January 2009 established a new flag for the

Municipality of Diemen: a blue, white, blue flag with three black ducks depicted in the white stripe, which conforms to the municipality's coat of arms. Before this, Diemen used an unofficial flag without the ducks, but this was not often recognised as the municipal flag.

p 11.

Book Review: Russian Regional Flags

'Russian Regional Flags' was published in 2009 by the North American Vexillological Association (NAVA) and written by Anne Platoff. It is concerned with the flags of the 89 federal territories of the Russian Federation with an illustration, a short description and an explanation of each flag. In the introduction the

author describes the specific forms of the Russian symbols, that show the diversity of the different nations and religions that make up the Federation.

p 12.

A Flag of Compassion

In 2002 the artist Rini Hurkmans designed the *Flag of Compassion*: a flag to be a symbol for sympathy with people and against the use of violence; a white flag with a golden-yellow wavy stripe; white to represent purity, non violence and peace; golden-yellow for life's energy, human warmth and compassion; a universal flag not belonging to any nation or political persuasion. The flag has been used on various occasions in demonstrations against war

zonnescijf, die als stralen een nationaal ornament kent van rode en blauwe van elkaar gescheiden driehoeken; de schildvoet van blauw. Deze schildvoet staat voor de wateren van de Grote Oceaan en de zeeën rond Kamtsjatka, te weten de zee van Ochotsk en de Beringzee. De vlag van het gebied Kamtsjatka *Afb. nieuwe vlag* is een banenvlag van wit en blauw in de verhoudingen van 2:1 met in de bovenhals een deel van het nationaal embleem, namelijk de reeks vulkanen met de zon op de achtergrond met een hoogte van een vierde vlaghoogte. Deze vlag is qua opbouw gelijk aan die van de gelijknamige voormalige oblast, de bestuursvorm voor de fusie met het autonome gebied van de Koryaken in 2007. Het wapen toonde toen ook al drie vulkanen, een middenvoor en twee erachter, van zwart met witte toppen en flanken, welke rode wit gelijnde plui-

men uitstootten, tegen een blauwe achtergrond en in de voet vijf golvende banen van wit en blauw. *Afb. oud wapen en nieuwe vlag.*

De nieuwe symbolen zullen vanaf 1 juli 2010 gebruikt worden, de derde verjaardag van het verenigd bestuurslichaam van de oblast Kamtsjatka en het autonome gebied van de Koryaken, waartoe bij referendum van oktober 2005 besloten werd.

De nieuwe vlag heeft als nadeel dat het gebiedseigen element, het wapendeel, kleiner is uitgevoerd dan die op de vlag van de vroegere oblast en daardoor minder onderscheidend is. De combinatie van kleuren nu: wit, blauw en meer rood en zwart, loopt meer in de pas met de kleuren van de vlag van de Russische Federatie. □

http://www.poluostrov-kamchatka.ru/index_1.shtml?2010/100218/03.txt via :
<http://www.vexilla-mundi.com/menu.htm>
wikipedia nl,uk,de,fr .

ICV 24 Washington

Van 1 tot en met 5 augustus vindt in Washington DC in de Verenigde Staten **The Washington Flag Congress**, het 24ste **International Congress of Vexillology** (ICV), plaats. Het programma zal zoals gebruikelijk vooral bestaan uit presentaties

van vlaggenkundigen

van over de hele wereld, afgewisseld met excursies

naar interessante bezienswaardigheden in de buurt, vaak met een vlaggenrelateerd tintje. Het congres zelf zal niet in Washington, maar circa 10 kilometer zuidelijker in de -voor Amerikaanse begrippen- oude stad Alexandria worden gehouden. Het gebouw waar de dagelijkse sessies zullen plaatsvinden is de Masonic Memorial, een statig bouwwerk dat gebouwd is naar het voorbeeld van de oude Pharos van Alexandrië in Egypte.

Namens de NVvV en de Stichtingen zullen Martin Thurmer en Marcel van Westerhoven in Washington hun best gaan doen de aanwezige vexillologen te enthousiasmeren voor deelname in 2013 aan het 25ste ICV in Rotterdam, waarvoor de voorbereidingen in volle gang zijn.

Alle informatie over het congres in Washington is te vinden op: www.washingtonflagcongress.org

Heraldisch Tijdschrift en de Heraldische Dag 2011

Sinds vorig jaar heeft de NVvV de banden aangehaald met de Afdeling Heraldiek van de Nederlandse Genealogische Vereniging. In dat kader brengen wij het *Heraldisch Tijdschrift* even onder uw aandacht, de periodiek van de Afdeling die vier keer per jaar uitkomt. *Heraldisch Tijdschrift* bevat vaak artikelen die interessant zijn voor vlaggenkundigen, met afbeeldingen in kleur. Een abonnement op *Heraldisch Tijdschrift* kunnen wij u daarom van harte aanbevelen. De abonnementsprijs voor *Heraldisch Tijdschrift* bedraagt € 15,00 per jaar. U kunt u opgeven voor een abonnement bij:
Drs. W.M.T. van Zon / Prof. Sjollemalaan 20 / 3571 CH Utrecht

Op zaterdag 24 september 2011 organiseert de Afdeling Heraldiek op Kasteel Heeswijk in Noord-Brabant de Heraldische Dag, de evenknie van de Vlaggendag. Ook leden van de NVvV zijn van harte welkom om aan deze dag deel te nemen. Details over deze Dag volgen eind augustus in nummer 9 van Vlag!, maar u kunt deze alvast in uw agenda noteren.

and violence. The flag has also been awarded to the Dalai Lama and the Mothers of the Plaza de Mayo. For more information go to: www.flagofcompassion.com

p 14.

Kamchatka

The kraj of Kamchatka in the Russian Federation has recently adopted a flag. Kamchatka lies in the far east of Russia and is a large, mainly volcanic, peninsula. The white/blue flag therefore depicts three active volcanoes which conforms to the coat of arms of the republic. The new flag is virtually the same as the flag of the old Soviet oblast.

VLAGGEN BIJ VREUGDE EN VERDRIET

Gebruik van onze nationale driekleur bij vieren en herdenken

Binnenkort is het weer Koninginnedag enkele dagen later gevolgd door de jaarlijkse Dodenherdenking op 4 mei en Bevrijdingsdag op 5 mei. Het is een periode, waarin vreugde en verdriet dichtbij elkaar komen en binnen korte tijd op drie verschillende manieren gevlagd wordt. Met oranjewimpel, half stok en alleen de Nederlandse vlag.

Door THIJS VAN LEEUWEN

Oud-voorzitter Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde

De wijze van vlaggen is gebaseerd op de vlaginstructie van de Rijksvoorlichtingsdienst, waarin de data vermeld staan, waarop van de rijksgebouwen gevlagd wordt en op welke wijze. De instructie is niet bindend, want Nederland kent in tegenstelling tot vele andere landen geen wettelijke voorschriften ten aanzien van het gebruik van de vlag.

Uniek in de wereld is het gebruik van de oranje wimpel op de verjaardag van de Koningin en de viering van de geboortedagen van andere leden van het Koninklijk Huis. Vroeger werd met deze wimpel ook gevlagd bij die gelegenheden, waarbij de twee-eenheid Nederland-Oranje tot uitdrukking kwam. Dit gebeurde onder meer op 15 december Koninkrijksdag, wanneer de onderteekening in 1954 van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden met Suriname en de Nederlandse Antillen wordt gevierd.

Dodenherdenking

Volgens de richtlijnen van de Rijksvoorlichtingsdienst hoort er tijdens de jaarlijkse Dodenherdenking op 4 mei halfstok te worden gevlagd van zes uur's avonds tot zonsondergang. Dit is zo sinds 1980. Voor die tijd werd op verzoek van het *Comité Nationale Herdenking* onder voorzitterschap van oud-premier Piet de Jong, halfstok gevlagd tot na de twee minuten stilte. Om acht uur werd dan de vlag in top gehesen om een kwartiertje later bij zonsondergang weer te worden neergehaald. De invoering van de zomertijd eind zeventiger

jaren goode echter roet in het eten aangezien daardoor de zon op 4 mei pas na negen uur ondergaat. Dit betekende dat er meer dan een uur feestelijk gevlagd werd, terwijl op veel plaatsen nog herdenkingen met stille tochten en kransleggingen aan de gang waren. Dit is de reden geweest waarom is besloten om op 4 mei tot zonsondergang halfstok te blijven vlaggen.

Halfstok

De vlag gaat natuurlijk ook halfstok bij het overlijden en de bijzetting van een lid van het Koninklijk Huis. Zo werd er in 1962 na de dood van prinses Wilhelmina van alle overheidsgebouwen halfstok gevlagd van de dag van het overlijden tot en met de dag van haar uitvaart. Daarbij werd door de minister van Binnenlandse Zaken ook aan de Commissarissen van de Koningin gemeld hoe dit moest gebeuren. Namelijk zonder wimpel en zonder roufloers.

Ook bij het overlijden van prins Claus, prinses Juliana en prins Bernhard werden er door de Minister-president speciale vlaginstructies uitgegeven, waarbij werd bepaald dat er van alle rijksgebouwen halfstok werd gevlagd van de dag van overlijden tot en met de dag van de uitvaartdienst en de bijzetting in de koninklijke grafkelder in Delft. Aan de provincies en gemeenten werd daarbij gevraagd hetzelfde te doen.

Reeds in 1952 werd door de minister van Buitenlandse Zaken een circulaire uitgegeven over hoe er gevlagd moest wor-

den bij het overlijden van een vreemd Staatshoofd, of van het hoofd van een in Den Haag geaccrediteerde diplomatieke missie, in de meeste gevallen een ambassadeur. Hierin werd bepaald dat in die gevallen de vlag uitsluitend halfstok zou worden gehesen op het hoofgebouw van het departement van Buitenlandse Zaken.

Hiervan werd afgeweken in november 1962 toen direct na de moord op de Amerikaanse president John F. Kennedy werd bepaald dat bij alle departementen en andere rijksgebouwen, in Den Haag, maar ook bij de gebouwen van de provincie Zuid-Holland en de gemeente Den Haag de vlag halfstok moest worden gehesen. Ook bij de begrafenis van de beroemde Britse oud-premier en oorlogsleider Sir Winston Churchill in 1965 werd van alle overheidsgebouwen halfstok gevlagd.

Een bijzondere omstandigheid deed zich voor begin 1972 toen na het overlijden van koning Frederik IX van Denemarken het Nederlandse Hof halve rouw had aangegomen. In verband hiermee verzocht de secretaris van de ministerraad om aan alle overheidsinstanties opdracht te geven om bij de verjaardag van prinses Margriet, die in die rouwperiode viel, de vlag niet uit te steken.

Soortgelijke situaties deden zich ook later voor. Zo werd tijdens de Molukse gijzelingsacties in Wijster en Amsterdam in 1975

verzocht om op de in die periode vallende Koninkrijksdag niet te vlaggen. De vlaggen werden ook binnengehaald op de verjaardag van prins Pieter Christiaan in 1979 toen na een aanslag in Den Haag op de Britse ambassadeur Richard Sykes en zijn huisknecht bekend was geworden dat beiden kort na elkaar in het Haagse Westeinde-ziekenhuis waren overleden

Een bijzondere situatie deed zich ook voor op 6 september 1997. Op die dag werd prinses Diana begraven, maar was ook prins Claus jarig. De rijksoverheid liet in eerste instantie weten, dat ter gelegenheid van die verjaardag niet zou worden afgeweken van de bestaande vlaginstructie en er normaal gevlagd zou worden. Maar bij de Airborne wandelmars, die op diezelfde zaterdag in Oosterbeek werd gehouden, besloot men halfstok te vlaggen. Dit, omdat aan de tocht, die herinnert aan de Slag om Arnhem, jaarlijks veel Britse militairen deelnemen. Iets soortgelijks gebeurde ook in Rotterdam, waar de Wereldhavendagen plaatsvonden. In navolging van het aanwezige Britse fregat Newcastle werd besloten op de Nederlandse marineschepen de vlag eveneens halfstok te voeren. Aan de koopvaardij-schepen werd gevraagd dit voorbeeld te volgen.

Op het allerlaatste moment liet de Rijksvoorlichtingsdienst weten, dat gezien het samenvallen van zijn verjaardag met de begrafenis van prinses Diana,

Vlaggen halfstok op 4 mei op de Vlaggenparade bij het Koopvaardijmonument in Rotterdam.

Foto: Evelien Berger, Amsterdam www.flickr.com/photos/tilien

**Koninginnedag:
vlaggen met oranje wimpel**

**>> De koninklijke standaard
met zwarte wimpel**

prins Claus er de voorkeur aan gaf dat jaar voor zijn verjaardag niet te vlaggen.

Na het overlijden van prins Bernhard in december 2004 werd er ook niet gevlagd op de verjaardag van zijn achterklein- dochter prinses Amalia.

Nationale rouw

Na de Tweede Wereldoorlog is slechts eenmaal nationale rouw afgekondigd. Dit gebeurde bij de begrafenis van prinses Wilhelmina in december 1962. De ministerraad besloot toen niet alleen dat de vlaggen halfstok zouden hangen, maar ook dat theater- en bioscoopvoorstellingen en sportwedstrijden werden afgelast. Verder werd bepaald dat in openbare gelegenheden de muziek alleen zachtjes te horen mocht zijn en afkomstig moest zijn van één van de Nederlandse radio-, of televisiezenders.

Hoewel daar wel om werd gevraagd, is daarna nooit meer het begrip nationale rouw gehanteerd. Zo werd er niet van alle overheidsgebouwen halfstok gevlagd bij ingrijpende rampen met veel slachtoffers als de treinramp bij Harmelen in 1962 en de vliegramp op Tenerife in 1977. Na veel aandringen werd er wel besloten om op zondag 11 oktober 1992, de dag waarop na de ramp de slachtoffers van de Bijlmer vliegramp werden herdacht, van alle overheidsgebouwen de vlag halfstok te laten waaien. Nadrukkelijk werd daarbij namens de ministerraad verklaard dat de dag niet was uitgeroepen tot dag van nationale rouw.

Een geheel nieuwe situatie ontstond na de aanslagen op het World Trade Center in New York en het Pentagon in Washington op 9 september 2001. De Europese Unie riep toen de bevolking van Europa op om op de rouwdag vijf dagen later om precies twaalf uur 's middags drie minuten stilte voor de

slachtoffers in acht te nemen. Daar hoorde natuurlijk bij dat van alle rijks-, provincie- en gemeentegebouwen de vlag halfstok zou worden uitgestoken en hiervoor werd door de minister-president dan ook een aparte vlaginstructie uitgegeven.

Koninklijke rouw wimpel

Bij het overlijden van leden van het Koninklijk Huis werd voor de Tweede Wereldoorlog de Nederlandse vlag vaak gehuld in rouwfloers een doorschijnende zwarte stof. Dit gebeurde ook met de koninklijke standaard en onderscheidingsvlaggen. Bij het overlijden en de begrafenis van prinses Wilhelmina in 1962 is hiervan afgezien en is er uitsluitend met de Nederlandse vlag halfstok gevlagd. Dit had onder meer te maken met de televisie-registratie van deze uitvaart. Omfloerste vlaggen leveren namelijk onduidelijke beelden op.

Groot Brittannië was na het plotselinge overlijden van prinses Diana in rouw gedompeld. Toch was daar niets van te zien op Buckingham Palace, waar vanwege het verblijf van de koninklijke familie in Schotland slechts een lege vlaggenstok was te zien. Daarbij kwam dat vanwege de continuïteit van de monarchie koninklijke vlaggen nooit halfstok worden gehesen. Onbegrip hierover bij de bevolking bracht de regering Blair ertoe om na overleg met het Britse Koninklijk Huis voor het eerst in de Britse geschiedenis de Union Flag halfstok boven het Buckingham Palace te laten wapperen.

Naar aanleiding van deze gebeurtenis werd aan het Nederlandse Hof besloten om bij het overlijden van een lid van het Koninklijk Huis de koninklijke standaard en de overige koninklijke onderscheidingsvlaggen van een zwarte rouw wimpel te voorzien.

Voor de eerste maal gebeur-

de dit bij het overlijden van prins Claus in oktober 2002 toen te zien was, dat zowel de koninklijke standaard boven Paleis Noordeinde en Huis ten Bosch als de gezamenlijke onderscheidingsvlag van prinses Juliana en prins Bernhard boven paleis Soestdijk van een zwarte rouw wimpel voorzien waren.

Bedrijfsrouw

Bij het bedrijfsleven wordt bij vreugde en verdriet natuurlijk ook gevlagd. Dit is niet gebonden aan voorschriften aangezien er geen wettelijke bepalingen bestaan ten aanzien van het gebruik van de Nederlandse vlag. Kortom: er zijn alleen richtlijnen van de Rijksvoorlichtingsdienst voor het gebruik van de Nederlandse vlag bij verjaardagen van leden van het Koninklijk Huis, Koninginnedag, Dodenherdenking, Bevrijdingsdag en Koninkrijksdag, waarbij men zich kan aansluiten. Daarnaast worden er bij bijzondere gelegenheden aparte vlaginstructies uitgevaardigd

Het spreekt echter vanzelf dat een bedrijf ook bij een eigen feest de vlag uit wil steken, of bij rouw de vlag halfstok wil hangen. Hier is niets op tegen. Hoewel hierbij het gebruik van bedrijfsvlaggen voorkomt, is het stijlvoller hiervoor de Nederlandse driekleur te gebruiken. Zo werden direct na het overlijden van Albert Heijn bij het hoofdkantoor, de distributiecentra en de winkels alle bedrijfsvlaggen verwijderd en in één vlaggenmast van zonsopgang tot zonsondergang de Nederlandse vlag halfstok gehangen. Dit gebeurde gedurende twee dagen, waarna weer de gebruikelijke vlagvoering gold. Echter op de dag van de begrafenis werd de nationale driekleur bij alle vestigingen opnieuw halfstok gehesen.

Er was dus geen sprake van een langdurige periode, waarin halfstok werd gevlagd. Deskundigen spreken in dit verband van proportioneel vlaggen. Dus bij een sterfgeval bijvoorbeeld niet een week lang, maar gedurende de dag direct na het overlijden en op de dag van de begrafenis, of crematie. Natuurlijk dient ook altijd aan de orde te komen: vlaggen we alleen halfstok bij de dood van de directeur, of ook bij het overlijden van een medewerker. In dit verband

geldt tevens de vraag: vlaggen wij alleen bij een onverwacht sterfgeval, of ook indien een medewerker na een langdurig ziekbed komt te overlijden.

Vlaggenprotocol

De rijksoverheid kent sinds 1948 ook regels voor wat betreft het gebruik van de Nederlandse vlag. Zo wordt aanbevolen om de nationale driekleur alleen te laten wapperen tussen zonsopgang en zonsondergang, tenzij de vlag voldoende verlicht is. Als een vlag versleten, of vervuild is moet de vlag op een onopvallende manier worden vernietigd, of gereinigd en gerepareerd. Ook mag de vlag de grond niet raken.

Deze regels zijn na de Tweede Wereldoorlog tot stand

gekomen onder invloed van de wijze waarop onze Amerikaanse en Britse bevrijders met hun nationale vlaggen omgaan. In vooroorlogse films is bijvoorbeeld te zien dat bij het vlaghijzen op legerkazernes de Nederlandse vlag gewoon op de grond ligt.

Bij het gebruik van meerdere vlaggen geldt dat de Nederlandse vlag altijd de ereplaats heeft: vooraan links, vanuit het publiek gezien. Bij drie of meer vlaggen de Nederlandse vlag links en de overige vlaggen van links naar rechts, of de Nederlandse vlag in het midden en de overige vlaggen in volgorde afwisselend links en rechts. De protocollaire volgorde, die daarbij in nationaal verband gehanteerd wordt, is Nederlandse vlag, provincie, gewest, gemeente, wijk, organisatie, bedrijf. Internationaal is de volgorde: Nederlandse vlag en daarna de overige nationale vlaggen in de Franse, of Engels alfabetische volgorde. Tot slot wordt bij het halfstok vlaggen de vlag eerst tot de top gehesen, waarna deze langzaam wordt neergehaald totdat de onderzijde op de helft van de vlaggenmast is gekomen. Bij het neerhalen van een halfstok gehesen vlag wordt deze eerst langzaam naar de top gebracht en daarna omlaag gehaald. □

Foto: Bureau Ceremonieel Regionaal Militair Commando West